

Kris för landets ideellt organiserade riksorganisationer i kulturlivet!

Läget för många av riksförbunden inom kulturområdet är minst sagt svårt, framför allt till följd av nedskärningar och bristande stödstrukturer som skapar stora hinder för att dessa nationella grundpelare i landets kulturliv ska ha förutsättningar att göra behövda insatser i dessa mycket utmanande tider. Flera av riksförbunden är så hårt ansatta att de tvingas göra stora nedskärningar av personal, organisation och verksamhet. Vissa organisationers överlevnad är hotad. Detta drabbar hela landets kulturella ekosystem såväl kort- som långsiktigt på sätt som kan vara förödande. Flera förbund uttryckte gemensam oro för detta redan i januari i en skrivelse till kulturutskottet. Vi bedömer att läget är kritiskt.

Nyligen har rapporten "*Utläsningseffekten – del 1*" släppts (avsändare bakom rapporten är Kontaktnätet och SUB – Riksförbundet För Subkultur). Rapporten beskriver hur stöden från Kulturrådet till de fria och ideellt organiserade riksorganisationerna sett ut över tid. Det framgår tydligt att stöden inte möter behoven, vare sig från de riksorganisationer som fått stöd historiskt eller från nytilkomna riksorganisationer. År 2024 har det dessutom skett betydande nedskärningar av stöden som slagit hårt mot många riksförbund, detta i ett kritiskt läge efter pandemi och i en fältet fortfarande pågående återstart.

Rapporten visar på att det saknas en övergripande och hållbar kulturpolitisk strategi för hur de nationella infrastrukturerna inom det fria och ideellt organiserade kulturlivet ska ha förutsättningar att verka och därmed bidra till att uppfylla de nationella kulturpolitiska målen. En sådan strategi behöver utvecklas i dialog med riksförbunden och det behöver också tillsättas statliga utredningar som fördjupar kunskaperna om området. Detta kommer ta tid och tyvärr finns inte den tiden under rådande förutsättningar.

Mot denna bakgrund är det bortom allt tvivel att det krävs akuta förstärkningsåtgärder för att stärka och även rädda flera av de nationella infrastrukturerna inom det fria och ideellt organiserade kulturlivet. Dessa insatser behöver ske redan 2024 och därefter behövs en tydlig strategi för kommande år.

Kulturrådet verkar till viss del ha identifierat dessa problem i sitt budgetäskande för år 2025, vilket framför allt uttrycks i följande två förslag:

"Vi ser att Kultursverige just nu står vid en kritisk punkt och att en förstärkning av anslagsposten är nödvändig för att kunna upprätthålla ett kulturliv och en kulturell infrastruktur med bred geografisk spridning. I ett stramare ekonomiskt läge är det av stor betydelse att Kulturrådet kan stärka den centrala infrastrukturen som de fria aktörerna utgör både för arrangörskap och produktion. Mot bakgrund av detta föreslår Kulturrådet att anslag 1:2, ap. 1 tillförs 25 miljoner kronor årligen från och med 2025 i syfte att stärka de centrala amatörkulturorganisationerna, de lokalhållande

organisationerna och ge utrymme för utvecklingsinsatser för riksorganisationer och förbund som bidrar till delaktighet inom kulturlivet.” (Budgetunderlag 2025-2027 s. 14)

”Kulturrådets bedömning är därför att anslag 2:2, ap 1. bör förstärkas med 50 miljoner kronor årligen från och med 2025 för att kunna bidra till basfinansiering, kontinuitet och långsiktig hållbar social och ekonomisk utveckling av musik- och scenkonstfälten.” (Budgetunderlag 2025-2027 s. 15)

Vi föreslår därför:

- En förstärkning av stödet som riktas till landets fria och ideellt organiserade riksorganisationer inom kulturområdet inom ramarna för anslag 1:2, ap. 1 med 10 miljoner kronor år 2024. Särskild inriktning på dessa medel ska vara att i första hand främja utvecklingsarbete för sökande som ej uppburit långsiktiga och tillräckliga stöd inom ramarna för den del av anslaget som avser bidrag till Centrala amatörkulturorganisationer.
- En förstärkning av stödet som riktas till landets fria och ideellt organiserade riksorganisationer inom kulturområdet inom ramarna för anslag 1:2, ap. 1 med 25 miljoner kronor år 2025 och framåt. Särskild inriktning på dessa medel ska vara att stärka såväl etablerade som nya aktörer inom ramarna för den del av anslaget som avser bidrag till Centrala amatörkulturorganisationer.
- En förstärkning av stödet som riktas till landets fria och ideellt organiserade riksorganisationer inom kulturområdet inom ramarna för anslag 2:2, ap. 1 med 2 miljoner kronor år 2024. Särskild inriktning på dessa medel ska vara att i första hand främja utvecklingsarbete för sökande som ej uppburit långsiktiga adekvata stöd inom ramarna för den del av anslaget som avser bidrag till de nationella främjande organisationerna (riksförbunden).
- En förstärkning av stödet som riktas till landets fria och ideellt organiserade riksorganisationer inom kulturområdet inom ramarna för anslag 2:2, ap. 1 med 10 miljoner kronor år 2025 och framåt. Särskild inriktning på dessa medel ska vara att stärka såväl etablerade som nya sökande nationella främjande organisationer (riksförbunden).

Ovan förstärkningar av stöden (anslag 1:2, ap. 1 och anslag 1:2, ap.1) bör framför allt i första hand riktas mot de riksorganisationer som inte har en betydande andel marknadsaktörer och/eller offentliga aktörer som medlemmar.

Generellt bör stöden innefatta en årsvis uppräknings för att möta inflationen, med början redan 2025. Stöden bör ha en dynamisk ram som förmår möta en demokratisk utveckling av kulturlivet där nya riksförbund också kan beredas utrymme.

Vidare föreslår vi att Kulturutskottet tillsätter en utredning med start 2024 med målet att föreslå en långsiktig utvecklingsstrategi för att säkra och stärka landets infrastrukturer inom det fria och ideellt organiserade kulturlivet på såväl nationell, regional som lokal nivå, men med fokus på den nationella som utgångspunkt för strategin. En sådan utredning bör ha ett särskilt uppdrag att också vara tydlig med definitioner och begreppsanvändning, då det i dagsläget finns stora utmaningar med hur kulturpolitiken beskriver det fria och ideellt organiserade kulturlivets infrastrukturer.

Hadrian Prett, ordförande

Ax – Kulturorganisationer i Samverkan

Ax består av:

Amatörteaterns Riksförbund (ATR)
Folk You
Föreningen för Tidig Musik (FFTM)
Kontakt nätet
Lokalrevyer i Sverige (LIS)
Riksförbundet för Folkmusik och Dans (RFoD)
Riksförbundet Visan i Sverige
Riksförbundet Öppna Kanaler (RÖK)
RUM – Riksförbundet Unga Musikanter
Svenska Arbetarsångarförbundet (SAS)
Svenska Folkdansringen
Svenska Squaredansförbundet
Sveriges Arbetarteaterförbund (ATF)
Sveriges Filmförbund (Sfilm)
Sveriges Guideförbund
Sveriges Kyrkosångsförbund
Sveriges Körförbund
Sveriges Spelmäns Riksförbund (SSR)
Sverok – Spelhobbyförbundet
SUB – Riksförbundet För Subkultur
UNGIKÖR
Ung Media Sverige (UM)
Ung teaterscen

Erik Palm, ordförande

MAIS – Musikarrangörer i Samverkan

MAIS består av:

FolkYou
Kammarmusikförbundet
Kontakt nätet
RANK – Riksförbundet arrangörer av nutida konstmusik
Riksförbundet för Folkmusik och Dans (RFoD)
Riksförbundet Visan i Sverige
Svensk Jazz
Sveriges Orkesterförbund
Sveriges Spelmäns Riksförbund (SSR)
Sweden Festivals

REFERENSER:

Rapporten utlösningseffekten: <https://www.kontakt.net.se/utlosningseffekten/>

Kulturrådets budgetunderlag:

<https://www.kulturradet.se/publikationer/budgetunderlag-20232025/>